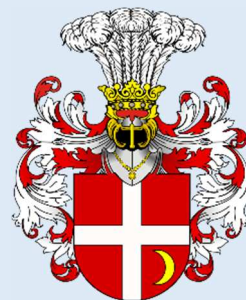

Jan Tarnawa-Malczewski
(1889-1952)

(p. str. 124b oraz 125b *Albumu*)

Jan Tarnawa-Malczewski urodził się 31 stycznia 1889 roku w majątku rodzinnym Chwałki k/Sandomierza w rodzinie Stanisława i Zofii z Targowskich Malczewskiej.

Po skończeniu szkoły podstawowej rodzina wysłała młodego Jana do II-go Korpusu Kadetów do Petersburga.

Po skończeniu korpusu w 1906 roku zdaje egzaminy do Petersburskiej Mikołajowskiej Szkoły Inżynierii, którą kończy w 1909 roku.

Po jej ukończeniu w sierpniu 1909 roku mianowano go podporucznikiem i przydzielono do 15. batalionu saperów Armii Imperium Rosyjskiego.

Latem 1910 roku rozpoczął służbę w 19. batalionie saperów.

W październiku kolejnego roku awansowano go na porucznika.

Od stycznia do października 1912 roku uczył się pilotażu w Szkole Pilotów w Gatczynie.

W kwietniu 1913 roku został odznaczony Krzyżem św. Stanisława III klasy, po czym trafił do oddziału lotniczego IX. Korpusu. Pierwotnie była to 7. kompania powietrzna, później została ona przeformowana w 3. kompanię awiacyjną, 1. oddział tej kompanii przekształcono w 9. korpuśny oddział lotniczy.

Na początku 1915 roku Tarnawę-Malczewskiego odznaczono Krzyżem św. Włodzimierza IV klasy z dopiskiem „Za waleczność”.

Od lutego do kwietnia tego roku był zastępcą dowódcy oddziału lotniczego.

*Petersburg 1909
Absolwent Mikołajowskiej
Szkoły Inżynierii*

*Kpt. Jan Malczewski po dekoracji
orderem Św. Włodzimierza
1915*

Kpt. Jan Malczewski po dekoracji orderem Św. Włodzimierza z mieczami wśród lotników 9 oddziału korpusnego
1915

Latem otrzymał awans na sztabkapitana. We wrześniu 1915 roku powrócił do Gatczyna w charakterze instruktora pilotażu.

Po dwunastu miesiącach otrzymał Krzyż św. Stanisława II klasy oraz Krzyż św. Anny II klasy.

24 stycznia 1917 roku otrzymał prestiżowy Krzyż św. Jerzego za to, że

„będąc w stopniu porucznika w drugiej połowie listopada 1914 roku, w warunkach wykluczających możliwość wykonania zadania i pod silnym ostrzałem nieprzyjaciela, dokonał w okolicach Krakowa lotu zwiadowczego, dostarczając nieocenionych informacji o siłach i działaniach przeciwnika.”¹

We wrześniu przeniesiono go szkoły pilotów myśliwskich w Eupatorii na Krymie.

4 grudnia 1918 roku Jan Tarnawa-Malczewski znalazł się w składzie Wojska Polskiego.

¹ Tłumaczenie uzasadnienia nadania orderu

1 stycznia 1919 roku w stopniu kapitana pilota objął komendanturę nad Wojskową Szkołą Lotniczą w Warszawie.

Kpt Jan Tarnawa-Malczewski – grudzień 1918

Jeszcze w styczniu tego roku awansowano go na majora. Instruktorom Wojskowej Szkoły Lotniczej udało się przeszkolić kilkudziesięciu lotników z armii rosyjskiej w lataniu na samolotach niemieckich, placówka nie wykształciła jednak nowych kadr pilotów.

*Mjr Jan Tarnawa-Malczewski wśród instruktorów Szkoły Pilotów.
Okęcie 1919*

Z czasem Wojskowa Szkoła Lotnicza przekształciła się w II. Szkołę Pilotów.

Funkcje komendanta przejął ppor. pil. Mieczysław Garsztka. Jan Malczewski został natomiast przeniesiony (z dniem 4 czerwca 1919 roku) na stanowisko szefa uzupełnień w Inspektoracie Wojsk Lotniczych Ministerstwa Spraw Wojskowych.

24 marca 1920 roku objął funkcje kierownika Wydziału Wyszkożenia, a później kierownika Referatu Szkolnictwa Departamentu III Żeglugi Powietrznej Ministerstwa Spraw Wojskowych.

*Kpt. Jan Malczewski z ojcem
Stanisławem i synem Ryszardem
1920*

6 czerwca 1922 roku awansowano go na podpułkownika.
30 marca następnego roku został zastępcą dowódcy 1. Pułku Lotniczego.
17 grudnia 1924 roku mianowano go pułkownikiem, a po czterech miesiącach, 10 kwietnia rozpoczął służbę jako szef Wydziału Organizacyjnego w Departamencie IV Żeglugi Powietrznej Ministerstwa Spraw Wojskowych.
Dwa miesiące później, 18 czerwca, został kierownikiem Kursu Obserwatorów dla Oficerów Sztabu Generalnego.
23 czerwca 1926 roku powierzono mu stanowisko dowódcy 2. Pułku Lotniczego. W Krakowie spędził niemal trzy lata.
W tym czasie odbył Kurs dla Oficerów Sztabowych przy Centralnych Wojskowych Studiach Sztabowych.
Stanowisko dowódcy 2. Pułku Lotniczego opuścił 6 maja 1929 roku.
29 sierpnia został komendantem garnizonu Poznań.
W 1930 roku przeszedł w stan spoczynku. Na emeryturze zaangażował się w działalność Aeroklubu Poznańskiego.

Jan Tarnawa-Malczewski był jednym z bardziej doświadczonych lotników, którzy zgłosili akces do Wojska Polskiego. Swoją przygodę z lotnictwem zaczął jeszcze przed wybuchem pierwszej wojny światowej. Stosunkowo krótko pełnił służbę frontową w latach „wielkiej wojny”, lecz w tym czasie zdołał się odznaczyć ofiarną służbą.

Na froncie nie latał w czasie kształtowania się granic II Rzeczypospolitej. Jan Tarnawa-Malczewski był bardzo doświadczonym instruktorem pilotażu. Funkcje te pełnił w latach I Wojny Światowej w Rosji, misje szkolenia pilotów powierzono mu także w walczącej o przetrwanie i granice Polsce.

Na stanowisku komendanta Wojskowej Szkoły Lotniczej Tarnawa-Malczewski nie wywiązał się w pełni z tego zadania. Nie stracono jednak do niego zaufania, obejmował odpowiedzialne stanowiska sztabowe i ostatecznie został dowódcą 2. Pułku Lotniczego.

W 1930 roku, w związku z polityką personalną forsowaną przez płk. Ludomiła Rayskiego, Jan Tarnawa-Malczewski został odesłany na przedwczesną emeryturę.²

Na emeryturze pozostaje w Poznaniu.
Jest jednym z organizatorów Aeroklubu Poznańskiego i jednym z jego prezesów.

Syn płk. Malczewskiego, Ryszard (ur.10.07.1917), idzie w ślady ojca. Najpierw lata w aeroklubie, następnie wybiera karierę pilota wojskowego.³

² W 1928 roku Jan Malczewski stanął na czele komisji powołanej do oceny stanu polskiego lotnictwa. Komisja bardzo krytycznie oceniła działania resortu i wynikający z tego stan techniczny i ilościowy lotnictwa. Płk Rayski nigdy tego Malczewskiemu nie zapomniał.

³ Kończy Dęblińską Szkołę Podchorążych Lotnictwa. We wrześniu 1939 lata w 34 eskadrze rozpoznawczej 3-go pułku lotniczego. Przedostaje się do Francji. Lata w eskadrach kominowych, a po ewakuacji do Anglii w składzie polskich eskadr myśliwskich, m.in. 302, 306 i 306.

We wrześniu 1939 roku płk Jan Tarnawa-Malczewski nie zostaje zmobilizowany.

Wraz z rzutem kołowym 3 pułku lotniczego opuszcza lotnisko w Ławicy.

Prawdopodobnie 18 września przekracza granicę węgierską. Po otrzymaniu paszportu w biurze LOT-u oraz wizy francuskiej dostaje się do Francji i następnie Anglii, gdzie przyjęty zostaje do wojska (nr P-0577) z oddelegowaniem do biura LOT-u w Londynie.

Anglia 1942

Do Polski wraca w 1946 roku.

Umiera na nowotwór w 1952 roku. Pochowany zostaje w Radomiu.

W opracowaniu wykorzystano znaczne fragmenty życiorysu:

Jana Tarnawa-Malczewskiego
z portalu internetowego INFO LOTNICZE

infolotnicze ✈

<https://www.infolotnicze.pl/2013/06/06/jan-tarnawa-malczewski/>

opr. Jacek Skoczylas